СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 184. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця 9 серпня 1935. — VOL. XLIII. No. 184. Jersey City, N. J., Friday, August 9, 1935. THREE CENTS

СТРАЙКУЮТЬ ПРОТИ ЗАПОМОГОВОЇ ЗАПЛАТИ

НЮ ЙОРК. — Коло чверть тисячі фахових робітників покинули роботу, яку вони дістали від уряду як запомогу від безробіття, щоби запротестувати зорганізовано проти рівня заплати за запомогову працю.

За акцією робітників стоять юнії, котрі кажуть, що запомогова заплата не повинна бути нижча від заплати за цю роботу в приватних підприємствах.

Уряд станув на противному становищі, а генерал Джансон, як голова „адміністрації поступу робіт", дав страйкарам реченець до пятниці вечором вернутися до роботи. В противнім разі він грозить їм відправою.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ НА ДОПОМОГУ КАМПАНІЇ ПРОТИ РЕКЕТІРСТВА.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Головний уряд Американської Федерації Праці постановив на своїх річних зборах дати слідству проти рекетірства, що тепер ведеться в Ню Йорку, всяку допомогу, яку тільки юнії можуть дати. Американська Федерація Праці почне наступного тижня очищувати сама себе з рекетірів.

Тимчасом у Ню Йорку на припоручення великої лави присяжних суддів, що веде слідство проти рекетірств, арештовано вже за рекетірство 19-літнього хлопця Домініка Тосоне, котрий, як показалося на слідстві, кидав камінням у шиби підприємців, що не хотіли платити йому по 30 долярів за охорону. Суд не зрадив, хто зложив проти нього зізнання, і каже, що слідство буде придержуватися цеї засади тайности, щоб захоронити свідків від пімсти рекетірів.

ЧИ БАНКИ МАЮТЬ ДАВАТИ ГРОШІ ІТАЛІЇ НА ВІЙНУ ПРОТИ ЕТІОПІЇ?

ВАШИНГТОН. — Під натиском американського уряду Експортово-Імпортовий Банк відмовився дати Італії позичку на закупно в Америці амуніції.

Американський уряд станув на становищі, що він не буде піддержувати ніяких воєнних замовлень. Думає він у тій справі трактувати однаково Італію й Етіопію.

ЗАСУДИЛИ БАНКИРА ЗА УКРИВАННЯ ПРИХОДІВ.

ВАШИНГТОН. — Апеляційна податкова рада рішила, що Чарлз Е. Мичел, бувший президент „Національного Міського Банку Ню Йорку", викрувався від заплачення податків у 1929 і 1930 році, та присудила, що він має заплатити титулом податку й кари суму 1 міліон 100 тисяч долярів.

ПЕРШИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ ЗЇЗД.

НЮ ЙОРК. — Дня 4-го серпня ц. р. відбувся тут у Народнім Домі за ініціятивою і заходами Комітету Допомоги Лемківщині з Ню Йорку перший лемківський зїзд.

Прибули на нього понад сорок громадян-Лемків з ріжних міст. По вислуханні реферату відпоручника Лемківської Комісії зі Львова, Михайла Дудри, в якім змальовано грізний стан Лемківщини й потребу ратування її перед винародовленням, делегати ухвалили низку резолюцій, у яких запротестовано рішучо проти насильного переводження польонізації Лемківщини й штучного відривання її від материнного пня, як також проти недобитків кацапів, які своєю злочинною роботою помагають ворогам винародовлювати Лемківщину.

Рівночасно стверджено потребу праці між лемківською еміґрацією в Америці, яка мала би принести більшу поміч нашим братам Лемкам у старім краю. Працю ту буде вести вибраний зїздом уряд, якому надано назву „Організація Оборони Лемківщини".

ЗА ОБМАНСТВА ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК. — У федеральнім суді в Брукліні засуджено Луиса Гасмена, бувшого бюрового урядовця в іміґраційнім уряді на Елис Айленді, на 5 літ тюрми за допомогу іміґрантам при добуванню горожанства при помочі фальшивих іміґраційних документів.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ ЗАКОН ОБЛЕКШУЄ РОЗВОДИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт підписав новий розводовий закон, котрий заводить поважні зміни в старім законі, що обовязував 35 літ.

Новий закон дозволяє на розвід крім подружої зради ще за 2-річну дезерцію, за добровільну сепарацію по 5 роках та за присуд за злочин, який свідчить про неморальність людини.

Закон відноситься до Дистрикту Колюмбії. Вносити тут позов за розвід можуть особи, що жили в Дистрикті щонайменше один рік, якщо причина для розводу сталася в Дистрикті; коли причина розводу сталася поза Дистриктом, позовник мусить жити перед позвом у Дистрикті найменше два роки.

ДО ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА В СПРАВІ ФОТОГРАФІЙ ДО ЮВИЛЕЙНОЇ КНИГИ

Відділи, що замовили собі місце на фотографії до Ювилейної Книги, а ще не надіслали тих фотографій, як також належитости до вироблення кліші, просимо прислати належитість і фотографію найдальше до кінця серпня 1935 року.

Відділи, що ще дотепер не дали своїх замовлень на фотографію до Ювилейної Книги, а хочуть мати місце, можуть дати своє замовлення з надісланням належитости до кінця серпня ц. р.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

ЖІНКИ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ВБИВСТВА.

На шікаґовському процесі за вбивство Ервина Ланга, 28-літнього склепового помічника, дві жінки признались до участи в убивстві, але кожда з них складала на другу придумання самого злочину. Пані Бленч Дункел призналася, що вона була озлоблена на Ланга за те, що він, мовляв, довів до смерти свою жінку, а її дочку, а по її смерти волочився з іншими жінками. Пані Смит призналася, що не мала ніякого жалю до Ланга, але симпатизувала з панею Дункел. Пані Смит і її чоловік, Китаєць Гарі Джанг, котрого ще досі не спіймали, напоїли Ланга горівкою до безпамяти, а потім удушили, а тіло його порубали та вивезли в мочари коло Гемонда, в стейті Індіяна. Прокуратория добивається присуду смерти проти обох, а їх адвокати просять для них вязниці, бо, мовляв, вони не мали умової відповідальности.

ХТО МАСТИТЬ, ТОЙ ЇДЕ.

Справа посла ББ Войцеховського, якого свого часу видав сойм, а згодом арештовано, набирає посмаку скандалу. Акт обвинувачення закидає йому хабарництво й укривання документів. Перед вибором на посла і голову кондукторських дружин він був звичайним кальмовим на залізничому двірці в Познані. До Войцеховського приходили залізничники за протекцією для себе або своїх родин, а також за інтервенції проти редукції. Войцеховський обіцював усім полагодити справу, велячи посилати гроші на якусь адресу, бо, мовляв, тепер такі порядки, що „хто не мастить, той не їде". Войцеховський був приятелем підкомісаря вязничної сторожі, Ст. Домбровського, засудженого тепер на 5 літ вязниці. Отже до того Домбровського звертались за протекцією в справі приняття до вязничної сторожі. Домбровський давав до підпису іменування кандидатів, від яких брав хабарі, додаючи до них візитівки Войцеховського, на знак, що їх протеґує цей посол. Войцеховський брав по 500 до 1,000 зл. і купив собі камяницю в Познані. Процес проти нього відбудеться у вересні ц. р.

МАНДРІВКА ГРОМУ.

Підчас бурі в бохенському повіті ударив грім у дім Влад. Лаха в Соболеві. Грім пробив дах, крізь стелю впав до кімнати, звідси по телефонічним дроті дістався до шинкарської кімнати, де знаходилися 15 стрільців, окружив кімнату довкола, перейшов до кухні, звідтіль до сіней і крізь вистаючий цвях у підлозі щез у землі. З людей не потерпів ніхто.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" В АРГЕНТІНІ.

Українське товариство Просвіта в Аргентині відбуло дня 28-го липня 1935 р. піврічні загальні збори при участи поважного числа членів та відпоручників від філій з місцевостей Берісо, Док Суд, Пінейро, Валентія Альсіна і Росаріо.

Збори відбулися в домівці центрального товариства „Просвіта" в Буенос Айресі, якими проводили п.п. О. Кузьмич, голова, і М. Данилишин, секретар. По виконанню вступних формальностей були подані звіти з діяльности товариства і його секцій, які збори одобрили, уділюючи довіря видїлови й управам його секцій. За тим обговорено кілька актуальних справ товариства та рішено поширити акцію збірок на фонд будови Народнього Дому в Буенос Айрес, як також поширити діяльність товариства та його секції „Рідна Школа".

Т-во „Просвіта" в Аргентині є найстарше українське товариство на цій території, яке існує вже 11 років, і від 1932 року є визнане аргентинською владою як правна одиниця, з відповідним статутом, який обовязує на цілу аргентинську державу. Начисляє воно 20 просвітних гуртків, які називають себе філіями, в котрих гуртується понад 1,000 членів. При згаданих філіях існують 16 аматорських гуртків, 6 хорів і 5 відділів „Рідної Школи". Піврічний касовий оборот товариства враз з його секціями і філіями виносив понад 35,000 пезів арг., а загальне майно товариства виносить около 75 тисяч пезів, у що входять 4 власні доми, які мають філії в Берісо, Док Суд, Трес Капонес і Віжа Анґела. Кілька філій, як у Росаріо, Серро Азуль і інших, провадять заходи над будовою власних домівок.

Центральне товариство започаткувало теж збірки на фонд будови Народнього Дому в Буенос Айресі та успішно продовжує цю акцію, і є надія, що з часом у столиці Аргентини повстане Український Народний Дім, який стане осередком організаційного життя численної української кольонії під сонцем широкої Аргентини.

НИЩАТЬ ПЕРЛИ.

Одним з наслідків світової кризи є нищення перел. Щоб задержати добрі ціни, кілька підприємств постановили знищити досить велике число перел, щоби попит не упав і ціни не зменшив їх ціни. Дотепер знищено 300 мішочків перел. Торговці перлами скаржаться, що перли, коли задовго стоять, тратять вартість через зміну краски і блеску.

НЕВДАЛИЙ ЗАМАХ НА УРЯД У СІЯМІ.

У Бангкоку (Сіям, Азія) відкрили змову серед військових офіцирів, що хотіли скинути теперішний уряд і завести свою владу. Тепер на чолі уряду стоїть король Ананда, що має 9 літ.

ФАЛЬШИВІ ГРОШІ НА ЗАЛІЗНИЧОМУ ДВІРЦІ.

У Варшаві зліквідовано перед кількома днями велику шайку ошуканців, що пускали в обіг фальшиві гроші. Стверджено багато випадків, що в білетових касах на головному двірці видавано пасажирам фальшиві срібні монети. Справою занялася слідча влада, яка перевела ревізію і в шістьох залізничих касах знайшла у спеціяльних скритках під віконцями великі запаси фальшивих 2, 5 і 10 злотівок, призначених на видавання подорожним. Наслідком тих ревізій арештовано касієрів Ст. Грущинського, Каз. Кшемінського, Евг. Ґізелєвського та Брон. Овсяновського. Доходження виказало, що касієри були у звязку з фабрикантами фальшивих грошей. Залізничі каси були для фальшивників знаменитим ринком збуту, бо пасажири, спішачись до потягів, не дивилися на видавані їм решти срібними монетами. Показалося, що головним доставцем фальшивих монет для залізничих касієрів був Давид Гофріхтер, а він знову купував фальсифікати від Владислава і Левкадії Спораків, знаних поліції кольпортерів фальшивих монет. Дальше показалося, що Спораки закупили шість великих бочок фальшивих монет від Антона Томчака, який до спілки з Леоном Бордуляком фабрикував на великі розміри фальшиві монети. Цю фабрику зліквідувала поліція ще в січні ц. р., арештуючи Бордуляка і Томчака. Тимчасом Томчак умер, Бордуляк сидить у слідчій вязниці, а фальшиві гроші опинилися в руках залізничих касієрів, що закупили їх на вагу. Всіх арештованих касієрів відставлено до слідчої вязниці.

ЗНОВУ КОМОРНИК ДЕФРАВДАНТ.

У Варшаві арештовано коморника 8-го ревіру, Теофіля Мечинського, під закидом дефравдації. Вже давніше підчас контрольної ревізії стверджено непорядки в його канцелярії й за те укарано його гривною. Однак непорядки тревали, наслідком чого Мечинського перенесено до іншого ревіру, а на його місце прийшов коморник Станкевич. При дослідах касових книг новий коморник викрив грошеві зловживання. Досі стверджено брак 15,000 зл. Мечинського арештовано.

НІМЕЦЬКА МОЛОДЬ НА ВСЕСВІТНЮ ПРОПАГАНДУ НАЦІЗМУ

БЕРЛІН. — Півтори тисячі молоді німецького походження зїхалися в старій батьківщині з 50 ріжних країн, отже й із Злучених Держав. Вони перебули час у таборі коло Нірємберга на науці націстичних ідей. Навчилися метод пропаганди і тепер виїхали на оглядини цілої Німеччини. Опісля вийдуть у світ для поширення націстичних ідей, між іншими також і ненависти до Жидів.

АНҐЛІЯ СПІШНО РОЗБУДОВУЄ ПОВІТРЯНУ ФЛЬОТУ.

ЛОНДОН. — Три місяці після постанови уряду дотримати кроку німецьким змаганням у повітряних воєнних приготуваннях британське міністерство повітряної оборони виготовило плян розбудови летунської фльоти. До березня 1937 р. Анґлія буде мати готових 2,000 нових літаків. Між ними є бомбовик нового типу. Його ще не показали публиці, доки не будуть переведені досвіди.

ДАНЦІҐ СКАПІТУЛЮВАВ ПЕРЕД ПОЛЬЩЕЮ.

ВАРШАВА. — Сенат Данціґу рішив відкликати свій розпорядок, на підставі якого можна було ввозити без мита товари, призначені для Польщі. Так покищо закінчився конфлікт між Данціґом і Польщею. Тепер ідуть переговори, як постійно наладнати спірні справи.

ХОРВАТИ МАНІФЕСТУЮТЬ.

ЗАГРЕБ (Югославія). — Наче на визов Сербам хорватські націоналісти зарядили загальну краєву маніфестацію для святкування річниці смерти хорватського провідника Стефана Радіча, застріленого своєчасно в сербськім парляменті сербським послом. З усіх хорватських домів мають хорватські прапори з чорними берегами на знак жалоби. Теперішний хорватський провідник, Володимир Мачек, видав наказ перевести маніфестацію спокійно, з огляду на жалобу. Сербська поліція змобілізована.

СТРАЙК НА ФРАНЦУСЬКИХ КОРАБЛЯХ.

ПАРИЖ. — Внаслідок міністеріяльного розпорядку, що знижує платню в цілій Франції на 10 відсотків, залога корабля Шамплен, що мав відплисти в Америку з 1,000 подорожними, покинула роботу. Подорожних переводять на анґлійські кораблі, що готові до виїзду, а також німецький корабель Бремен, що причалив був у Савтгемптон в Анґлії, завернувся назад до Гавру, щоб забрати пасажирів Шамплена. Страйк поширюється на інші кораблі.

СУЕЗЬКИЙ КАНАЛ ЗАРОБЛЯЄ.

ПОРТ САЇД (Єгипет). — Від півроку безупинно йдуть італійські транспорти через Суезький канал до кольонії Еритреї. Перевезено туди 240,000 жовнірів, а за кожного заплачено по 10 золотих франків оплати. За всі транспорти заплатила Італія досі 10 міліонів долярів. Деякі жовніри не можуть витримати африканського малярийного клімату й вертаються. Досі перевезли назад до Італії 5,000 хорих. Рух у цілій смузі Суезького каналу великий.

МУЗУЛМАНИ НА ДОПОМОГУ ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА. — З Туреччини приїздить в Етіопію перший управитель турецького посольства. Це значить, що Туреччина заінтересована Етіопією. Тим самим потягом приїздять Сирійці і Єгиптяни, що хочуть вступити до етіопської армії. Довкруги Червоного моря жиють музулмани, ворожо настроені до Італії. На випадок війни вони можуть шкодити італійським транспортам.

З Туреччини приїздить в Етіопію один з командантів армії, щоб узяти провід над етіопською армією. Він зрезиґнував із свого турецького горожанства.

НАДІЇ ІТАЛІЇ НА ДОХОДИ В ЕТІОПІЇ.

РИМ. — Виправа на Етіопію коштуватиме міліярди, але Мусоліні надіється, що це оплатиться. Там великі багатства мінералів, включаючи золото, залізну руду, плятину і мідь. Надіються, що там можна буде розвести плянтації бавовни й кави до того ступня, що можна буде конкурувати з Полудневою Америкою. Труднощі будуть з доставою води, але про це подбають інжинири.

ТОН ІТАЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ ЛАГІДНІШИЙ СУПРОТИ БРИТАНІЇ.

РИМ. — Від місяців веде італійська преса завзяту кампанію проти Великої Британії. Анґлійський уряд протестував проти цього перед італійським амбасадором у Лондоні ще при кінці липня. Але газети в Італії почали ще гостріше нападати на анґлійський уряд. Аж тепер тон газет злагіднів. Італійському урядові, що контролює свою пресу, починає залежати на прихильній опінії анґлійського громадянства.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКОДУШНА ДИПЛЬОМАТІЯ

На потіху тим, котрих обурювали вигляди війни Італії проти Етіопії, проголошують тепер, що в міждержавні диплOматичні зносини введено новий, більше людяний дух. Мовляв, Англія й Франція теж переконалися, що людська кровця не водиця й проливати не годиться, та поробили кроки, щоб до кровопроливу не допустити. Кажуть, що Англія й Франція придумали нарешті формулу полагодження італійсько-етіопського спору та що ця формула така вдатна, що навіть Мусоліні на неї годиться.

Якщо ця депеша правдива, то Мусоліні справді повинен на неї згодитися. Бо, як доносять, Англія й Франція запропонували Мусолінієви, щоб він загорнув під свою владу додаткові території в Африці. Очевидно, нема нічого більше розумного й вдоволяючого, як віддати Мусолінієви ще більше землі в Африці. Як без того він на війну йти мусить, то більше розумне, як дати йому територію? Як це має статися без війни, то що може бути більше вдоволяючим?

Ви певно знаєте, що найбільше землі в Африці має Англія. Ви певно знаєте, що по Англії найбільше землі в Африці має Франція. Отже може ви думаєте, що Англія й Франція предложили Мусолінієви не йти з війною проти Етіопії, бо вони готові дати йому досить своєї землі? Якщо ви так думаєте, то помиляєтеся. Англія й Франція не пропонують Італії своєї землі, але землі Етіопії. Вони роблять великодушний рух і щедрою рукою зі щирим серцем пропонують Італії землю Етіопії.

Етіопія на це чомусь не годиться. Відомо, не всі можуть зрозуміти великодушність Англії й Франції та миролюбність Італії. Як звичайно, знайшовся народ, що не розуміє навіть такої безмежної печаливости за мир світа.

Дехто може добачити в становищі Етіопії певну рацію. Та це може бути очевидно тільки нерозумний чоловік, що не знає, якими дорогами ходить правда між народами й державами. Це може бути тільки людина, що думає, що в відносинах між народами й державами обовязує якийсь закон, якась правда, справедливість або краса. Це може бути тільки людина, що не знає того, що між народами й державами ще далі править закон джунглів, за яким сильний їсть слабшого, за яким у світі часто йде боротьба за питання: або зїсти другого, або датися зїсти другому.

Хто не вміє поставити своєї сили, той най краще не говорить про правду й справедливість, бо правда й справедливість належать тільки для тих, що її силою вміють обороняти.

I. Мазепа.

ЗИМОВИЙ ПОХІД І ПАРТИЗАНСЬКИЙ РУХ НА УКРАЇНІ В 1919 РОЦІ

Можнаб без кінця наводити приклади ріжних інших повстанських отаманів, але й цих досить для того, щоб уявити собі, яка глибока розєднаність та антагонізм панували у відносинах між окремими партизанськими ґрупами на Україні. Чиж можлива була координована діяльність ріжних отаманів, коли кожний з них ставив свою власну особу найвище? Співробітництво отаманів здебільшого кінчалося тим, що вони один одного при нагоді убивали. Так, Махно убив Григорїіва, отаман Волох застрілив отамана Божка, коли на початку грудня 1919 року вони, зрадивши українську армію, перейшли на бік большевиків.

Такий стан партизанського руху, очевидно, був не в інтересах української боротьби. Колиб ті великі ріки крови, щó були пролиті українськими повстанцями в боях з ворогами України, були пролиті на фронті **зорганізованому,** то напевно булиб інші висліди наших визвольних змагань.

На тлі загальної стихійности та неорганізованости партизанського руху на Україні Зимовий Похід був **носієм організованости та свідомости.** В той час, як на широких просторах України гуляла отаманська сваволя, в армії Зимового Походу ми бачимо єдину волю командування. Там панували орґанізаційна розєднаність та ідеольоґічна розбіжність, тут — строга дисципліна й послідовна вірність революційному прапорови Української Народньої Републики.

Зимовий Похід був найвищою точкою орґанізованої збройної акції, на яку спромоглося в той час (після листопадової катастрофи 1919 року) наше громадянство. Можна сміливо твердити, що колиб таких боєвих сил, як армія Зимового Походу, ми мали були в 1919 р. не 3 тисячі, а 20 і 50 разів більше, то всі події на Україні мали би були інший характер.

Армія Зимового Походу була вільна від пошести на отаманщину. Не даром Волох і Божко на передодні Зимового Походу втекли від нашого війська. Цим типовим отаманчикам було не по дорозі з дисциплінованим ядром української армії.

Правда, в Зимовім Поході ввесь час брав участь такий визначний партизанський отаман, як Юрко Тютюник. Але цей талановитий діяч, що так траґічно загинув пізніше, своєю діяльністю в українській армії без сумніву записав себе в ряди заслужених борців за волю України.

Зимовий Похід — це була акція **еліти** українських збройних сил. Цим Зимовий Похід відріжнявся від загальної партизанщини тої доби. Тому Зимовий Похід залишив глибокі сліди на Україні. Я сам був свідком, як селяни плакали, оповідаючи мені про свої враження від **нашої,** як вони казали, української армії. Хто був учасником Зимового Походу, той ніколи не забуде цеї славної події в нашій минулій боротьбі.

Історичне значіння Зимового Походу безперечне. Зимовий Похід був **достойним продовженням героїчної боротьби 1919 року.**

Але... мусимо бути обєктивні. Зимовий Похід міг бути здійснений лише в обставинах того часу, в умовинах того хаосу та фактичного безвластя, що утворилися вже на початку 1919 року й ще більше запанували після приходу денікінської армії.

Майбутні історики відмітять **дві** головні хвилі партизанського руху на Україні: одна, що виникла слідом за протигетьманським повстанням, і друга, що почалася з приходом денікінської армії в літі 1919 року. Ці дві хвилі партизанського руху припадають на моменти найжорстокішої міжгромадянської війни на Україні, на моменти найбільшого хаосу й безвластя.

В першій половині 1919 року на Україні фактично **не було большевицьких апаратів влади на місцях.** Про це свідчать самі большевицькі керівники, як Шліхтер тощо. Почавшись протигетьманським повстанням, масовий партизанський рух на Україні не припинявся. Грабіжницька політика російських большевиків викликала величезне незадоволення й опір в масах. Воєнні сили большевиків на Україні були ще заслабі, щоб упоратися з розбурханою українською стихією.

Шліхтер признається в своїх споминах, що в квітні 1919 р. для переїзду наркомпроду з Харкова до Київа було потрібно **аж 7 днів,** бо урядовому потягови ввесь час довелося відбиватись від українських повстанців. Той самий Шліхтер заявляє, що через опір української людности большевицький комісаріят харчових справ міг до 1. VII. 1919 р. заготовити на Україні лише $8\frac{1}{2}$ міл. пудів хліба замісць 50 міліонів, яких вимагала Москва. Навіть з цих $8\frac{1}{2}$ міл. — пише він — 3/4 хліба залишилося на Україні й лише коло 2 міл. відправлено до Москви та Петербурга. І це в той час, коли Ленін криком кричав у своїх листах до Шліхтера, що коли він до 1. V. або до 1. VI. не дасть з України 50 міл. пудів хліба, то ми, мовляв, всі тут загинемо („околеем") з голоду.

Закінчуючи свої спогади про цю добу, Шліхтер каже, що співробітникам наркомпроду доводилося працювати на Україні **„буквально в пороховому димі".**

Отже роля партизанського руху в боротьбі з московськими большевиками, не вважаючи на його спонтаний, неорганізований характер, була величезна. З приходом Денікіна партизанський рух знову оживився. Почалася боротьба з новим окупантом.

І коли загальна мобілізація підчас протигетьманського повстання причинилася до збільшення хаосу, то таксамо мобілізація, оголошена Денікіном, відограла немалу ролю в поширенні повстань проти його армії. Ціла низка істориків повстанського руху проти Денікіна, як напр. Кін і ін., стверджують, що партизанський рух з приходом Денікіна набрав особливого масового характеру якраз у звязку з оголошеною Денікіном мобілізацією. Наслідок мобілізації зброя попала в руки незадоволеного населення. Тому мобілізовані йшли воювати, але воювали за свої, а не за ворожі їм інтереси.

Самі Денікінці свідчать, що через опір української людности в запіллі денікінської армії панувало повне безвластя. Хаос і безвластя ще збільшилися, коли почалася агонія армії Денікіна. Це була якраз доба (грудень 1919 р. і січень — лютий 1920 р.), на яку припадає головна акція Зимового Походу.

Я сам, мандруючи в той час по Україні як член українського уряду, бачив на власні очі, в якому стані перебувала тоді влада на місцях. Фактично не було ніякої влади. По широких степах України вільно ходили ріжні партизанські загони. В районі Винниця — Літин я зустрічав частини Шепеля, в гайсинському повіті — Волинця, в районі Балти — Заболотного і т. д. Всі вони сиділи в своїх „повітах", до армії Зимового Походу не приєдналися.

Большевицькі реґулярні частини я вперше побачив у середині квітня в Єлисаветграді. Вони робили сильне враження. Це було справжнє військо. Саме тоді ці частини прибули з Московщини спеціяльно для ліквідації Зимового Походу.

Незалежно від політичних плянів, армія Зимового Походу в цих обставинах мусіла направити свою маршруту на захід, для зєднання з військовими частинами, що їх формував полк. О. Удовиченко в районі Могилева на Поділлі...

Починалася нова доба. Упоравшися з Денікіном, большевики приступили до творення своїх апаратів влади на Україні **під захистом регулярних московських частин.** Це був початок кінця партизанського руху на Україні.

Українсько-московська війна 1920 р., з участю Польщі, ніяких змін не внесла. Вона лише затримала на якийсь час цей процес, але його не припинила.

В міру зміцнення большевицької влади міжгромадянська війна поволі ущухла. В осени 1921 року навіть Махно, під натиском большевицьких військ, еміґрував за кордон. А коли в листопаді тогож 1921 року Юрко Тютюнник спробував знову розгойдати партизанщину на Україні, то це скінчилося новою катастрофою під Базаром.

Трагедія під Базаром показала, що на Україні запанувала нова ситуація. В нерівній боротьбі зломилася воєнна сила України...

* * *

Які висновки можна зробити на підставі всього сказаного? Гадаю, що не буде помилкою, коли скажемо, що два висновки й два головні завдання встають перед нами.

Перший висновок. Мала організованість наших національних сил в минулу добу була наслідком нашої загальної слабости та непідготованости. Наша боротьба провадилася без оперття на місто, що в той час було переважно чуже, неукраїнське. Тому ми не мали потрібної скількости свідомої, належно підготованої інтелігенції. Нам не бракувало запалу та ентузіязму, але нам бракувало **зорганізованих сил,** без яких будувати держави не можна.

В своїй дальшій боротьбі ми повинні звернути особливу увагу **на опанування міст на Україні,** на належну підготову власних українських сил у всіх ділянках нашого наіонального життя. Це — **основне, ударне завдання сучасної доби.**

Другий висновок. В армії Зимового Походу обєдналися активні, свідомі борці ріжних політичних поглядів. Інтереси поневоленої нації були поставлені понад усе. Це сприяло успіхови Зимового Походу. І це мусить бути повчаючим для нас на майбутнє.

В нашій дальшій боротьбі ми повинні мати свої національні сили не лише відповідно підготованими, але й **координованими та обєднаними,** щоб не повторився той хаос, що ми бачили в році 1919-му. В критичні моменти життя треба думати не про те, що нас розєднує, а про те, що є спільним для всіх Українців, що бажають своєї державної незалежности. Кождий має шанувати свої ґрупові погляди, але **ніхто не сміє ставити їх понад Україну.**

Приклад учасників Зимового Походу хай буде заповітом: **в боротьбі за волю України добро народу повинно бути для всіх нас найвищим законом.**

(Кінець).

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

17

З неділі першого дня вдався Матвій до Лебедів, щоб остаточно перебалакати з Григорчуком. Було це самозрозумілим, бо купівлю тієї десятини він вже виносив у свому серці від років і нічого довго над цим зупинятися. Він вже давно і рішуче зрісся з думкою, що Григорчукова десятина — це його Матвієва власність, лиш треба було перевести деякі формальности, та вигавити бтих крівавих пів тисячу карбованців. Але якось воно та буде. Якось вони та перегорюють той час. Дуже воно сотужно оті пять сотень видушити з господарства, яке само мало що більш коштує. Пять сотень рубликів. Легко сказати. Але попробуй, переведи це на ділі. Добре, що принаймні бічні витрати бере на себе Григорчук, та все таки чимало кошутватимуть оті ріжні розїзди та могоричі. До того як на лихо осінь. А в осені звісно. Ціна на худобу тільки — тьху!... Допустім, хто тепер на зиму захоче ялівку купити? Більш ніж певне, що на худобі прийдеться стратити і то поважно...

Так міркував Матвій, йдучи до Лебедів. Ніс він за пазухою шість золотих пятирублівок, як завдаток. Це все гроші зложені копійка до копійки ним самим та старою. Від дитячих уст відривалося. Босі та голі бігали лобурі, та грішним тілом у людських очах світили, але зложивши деяку мізерію, тепер, як свячена вода пригодилось. Взяв готовенькe, завязав у вузлик і відніс. І завдаток є. А от попробував би віднести, колиб їх не було...

Решту грошей уже по Різдві віддасть. Матвій не терпить довгого одволікання з боргами. Він би то намагався зараз все зігнати — відбув і все, але чоловік так міркує: тепер осінь. Пашня ніпочому. Худоба таня. А по Різдві ціни на пшеницю напевно підскочать. Тепер, скажемо, пуд пшениці девятьдесять копійок, а по Різдві —рубель, а то і руб-пять. Жито дешевше перцю. — Вісімдесять копійок. Як Бог дасть, може дещо конюшини продати вдасться, але через такі мокрі жнива все то накисло, зерно руде і легке, як полова.

З хлібом також мусітиме чоловік обережніше. На Різдво прийдеться не колоти веприка, а обійтися з тим, що зі старого сала лишилось. Що поробиш? Не буде свіжої ковбаси, ну то не буде. За пшеничники прийдеться також потрохи забувати. Що спитлював ото щось пудів пять і з тим треба якось цілу зиму обганятись, щоб і паску спекти, а там вже на зелену пашу. От ще чоботи... То то ще зле. Чоловік всього не передбачить. А воно тепер дуже пригодилося б, коли б був з весни ликами запасся. Тепер би навертів постоли і брикайте, хлопці... Прийдеться навіть таку нечесть, як дурне лико, купувати. Тьху, та й годі! Воно думалося, що цього року обійдеться вже без постолів, аж ось воно як. Видно вже доля така, що людині тільки працювати треба, а ніколи не спожити своєї праці. Навіть дурного чобота і того людина не зносить. А праці, а дертя!... Ет... Дітиська саме головне. Сам ще сякі такі маю... Стара теж якісь там шкорбуни приховала. А от дітвора. Василь лазить до тієї школи, а це ж шмат дороги. Коли притисне мороз, або як розпустить та стане болото... Що тоді в личаках? А Володько? Цей хіба всидить тобі на печі? Хібаб його там ланцюгами прикував. Стара мусить на річку йти, щоб сорочку виполоснути. А здоровля її на псі. І так бухикає, мов кінь залозяний...

Так думав Матвій, йдучи до Лебедів, так думав і вертаючись. Але в головному, що придбає ще одну десятинку, радів і то радів особливо, по свойому, по мужицькому. Він ріс. Він ширився... Чув, що він з нічого, як хробак, що снує нитки шовку, висновує навколо себе кокона, з котрого колись хтось скористає.

Тим часом Володько що Божий день мусів гнати з Василем пасти худобу. Хай привчається. Василь от-от до школи відійде, тоді хто наглядатиме над коровами? Хвидот сумує дома сам. А Володькові нова роля підпасача навіть подобалась. Бути корисним, не дармоїдом. Бути шанованим старшими. Розуміється, що це не те саме, що гасати кожного дня по лісі, лузі, дріпатись у багні, мучитись з тим дурним Хвидотищем, який тебе ані не розуміє, ані... Ну! А з пастухами що інше. З села наджenуть хлопці скотини. Пасуть по сіножатях, плетуть з лозини кошики, співають, бавляться. Сміху неораз бува, мало не трісенш. Вчора Семенові нового кашкета на шкандибанню палюгами на шматтяпобили. Гордій пішов раки ловити, поховзнувсь і шубовсьнув по шию у воду геть з лахами. Гух, гух, гух!... Ґвалт, рятуйте! — кричить. А хлопці аж качаються, реготять над річкою.

Терешнівський Прокіп, що має вже сорок років і не має ні вусів, ні бороди, (його прозвали Скопом) завше пасучи худобу, колоски по полі збирає. Цілий день від рана до вечора збирає. Назбирає кілька торбин, а не хватить куди більше збирати, так він спідні штани скидає, завязує знизу колосинням і напхає їх колоссям. Кажуть, вже кілька пудів пшениці отак назбирав. Він хоче на Різдво собі нового курташка купити і в мясниці женитися.

Ну й реготу буває з того Прокопа. — Чому ти не женишся, Прокопе? — питає його котрийсь з пацанів.

— А ти спрос?... — відповідає Прокіп. — Спрос. — Ну то всади мені в... нос.

— Прокопе!

— Чого?

— Дай но штани, ми назбираємо тобі колосків.

(Далі буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 10. серпня, точно в годині 8-мій вечір, в салі під ч. 724 Ліонард вул. Просимо всіх членів, щоб прийшли на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих напоминаємо, щоб вирівнали свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Більський, предс.; Н. Долгун, кас.; Д. Багрій, секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ІДЕАЛ КРАСИ.

Якщо ви бачили на екрані Мей Вест і захоплювалися нею, то послухайте, що кажуть про неї большевицькі фільмові критики. Кажуть, що Мей Вест не має великого світового значіння.

Можливо, що не має. Плакати за цим не будемо. Але що тоді на екрані має світове значіння? Може большевицька версія Шекспірової трагедії „Ромео й Джульєта"? Кажуть, що Джульєта в цій трагедії здоровенна собі дівка, добре годована, з подвійним підборіддям.

Чому саме так? Відомо, що в народів, які періодично голодують, ідеал краси лежить у грубости. Так було в Індійців, так було в Китайців, і так воно в большевицькім раю.

ЛІДЕРСТВО: В ЧОМУ ЙОГО СИЛА?

Ордвей Тід написав книжку під підбуджуючим наголовком: „Штука проводу".

Він доказує, що лідерство можна до певного ступня розвинути. На його думку, лідерство спирається почасти на вродженім таланті, а почасти на наставленню, яке людина займає. Правдиві лідери не займають домінуючого наставлення. Вони не послуґуються страхом або силою. Правдивий лідер лучить своїх прихильників при помочі заклику до льояльности й посвяти.

Отже лідерів можна відповідним вихованням виробити. Тимсамим вказано, що через інакше виховання лідерів можна знищити, себто довести їх уроджений провідний талант до загибелі.

ЩЕ ОДНА ЛЕҐЕНДА ПРОПАЛА.

Етноґрфи Смитсонської Інституції у Вашинґтоні прийшли до переконання, що американські письменники, що писали про начальників червоношкірих Індіян, писали неправду.

Кажуть вони, що на цілій території нинішніх Злучених Держав не було ні одного племени, яке признавалоб начальство силою уродин, себто походження від начальника.

Це показувалоб, що вже червоношкірі Індіяни, яких білі часто мали за дикунів, додумалися на основі досвіду, що провідні прикмети не переходять правильно з батька на сина.

КАРИКАТУРА И ФРАНЦІЯ.

Смерть французького Жида Драйфуса, що був засуджений французьким воєнним судом за шпигунство і по роках вязниці вийшов зовсім оправданим, та протести японського уряду проти карикатури на японського цісаря пригадують світови опис афери Драйфуса в сатиричній історії Франції, написаній відомим французьким письменником Анатолем Франсом.

Історія ця мала назву „Історія краю пінґвінів". Як відомо, пінґвіни це птиці з підбігунових країв, грубезні, товсті, що ходять як незручні люди, переваллюючися з боку на бік. Анатоль Франс написав у своїй книжці, що нібито Французи були колись такими пінґвінами, яких Бог перемінив на людей, бо якийсь святий охрестив їх, узявши за людей. В цей спосіб французький письменник висмівав національні прикмети Французів. Не дивлячись на те, книжка мала величезний попит у Франції, хоч усі Французи могли побачити в ній терпку карикатуру на себе.

Отже й Французи певно не поглянулиб на справу карикатури японськими очима.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІДКИДОК, ЩО ЙОГО ПРАВОСЛАВНІ УКРАЇНЦІ НЕ МОЖУТЬ ПРИЙНЯТИ.

В рубриці „Голоси читачів" у 180 ч. „Свободи", з дня 5-го серпня ц. р., поміщений голос п. М. Костева п. з. „Плазунство, якого ніхто не таврує".

Шановний автор зупиняється над діяльністю православного митрополита Дениса, що є головою православної церкви в Польщі. Переповідає відомі факти про це, що митр. Денис завів у православних церквах своєї архиепархії співання гимну „Боже, цось Польскє", що він запровадив навіть Службу Божу польською мовою, а при кінці питає, чому православні Українці того не таврують. Колиж не таврують, то п. Костів знаходить дуже простий і дуже легкий висновок: **„Чи то також плазування разом з православним митрополитом?**

Недавно українська преса в Галичині принесла відомости про візитацію унійтського епископа Н. Будки в українських парохіях у Галичині, наводячи такі випадки, що епископ вступав до польських костелів, говорив по польськи проповідь, був витаний представниками польської влади і т. п. Передо мною 29 ч. польського журналу „Бюлєтин Польско - Украінскі" з 27-го липня 1935. В ньому читаю, що в часі подорожі тернопільського воєводи Дзєвалтовського в Підгаєччині воєвода був на Службі Божій, відправлений еп. Будкою в Зарваниці, і що в часі Служби Божої еп. Будка молився за того представника влади та відспівав йому „многая літа", а потім приняв його сніданком.

Українська унійтська преса теж про це нічого не згадує: ані не хвалить, ані не докоряє. Чи випадалоб також повторити слова п. Костева: „Чи то також плазування", в тім випадку, разом з унійтським епископом?

А чейже еп. Будка далеко більше заслугує на докір і догану, ніж митрополит Денис. Причина ясна: еп. Будка є з роду, виховання і переконання Українець. Його вважають українським патріотом і провідником українського народу. Його український галицький нарід уважає своїм рідним владикою.

Не так мається річ з митрополитом Денисом. Сам п. Костів признає, що митрополит Денис Москаль. Москаль з роду, з виховання, з переконань. Нещастя хотіло, що Москаль є митрополитом православної церкви в Польщі; що там є більшість православних епископів московського роду; що там такі самі впливові люди в церковному житті. А Москалів-вірних у тій церкві небагато: вірними тої церкви є Українці й Білорусини.

Щодо співання польського гимну, то були відомости, що його співали і в унійтських церквах, в українських школах і т. п., так, як колись співали австрійський гимн. Питання взагалі є, чи розумно є співати державний гимн у церкві? Адже в Америці, кождому це відомо, американського гимну в церквах не співають.

Щодо богослуження польською мовою, то і митр. Денис його не завів у церквах, навіть тих, де більшість Москалів. Бо такого богослуження вірні, навіть Москалі, не принялиб. Адже відомо, що митр. Денис заводив новий календар (григоріянський) і той календар у православній церкві в Польщі впав таксамо, як в епархії еп. Хомишина в часі війни. Нарід не приняв.

Правда, що до православної церкви в Польщі зголошувалися польські старо-католики і що для них був зроблений переклад богослужень польською мовою. Але навіть не можна припустити такої можливости, щоб сам митр. Денис думав, що православні Українці під Польщею приймуть богослуження польською мовою.

Деякі відомости пускають у світ для пропаганди. Одною з таких відомостей є отся про богослуження польською мовою в українських православних церквах під Польщею. Хто таку пропаганду ширить, не дуже важко догадатись...

Митрополит Денис належить до того типу епископів, що визначається безпамятним сервілізмом, а такі є й між унійтськими епископами. Еп. Хомишин теж такий. Одначе, не зважаючи на те, митр. Дениса не можна навіть таврувати як зрадника українського народу, чи „хруня", тому, що він не є Українець. Всеж таки незгідні з правдою є твердження, що православні Українці його поведінки не таврують. Таврують, протестують, не погоджуються з нею. А коли сам п. Костів завважує, що діяльність митрополита Дениса прямує до того, щоб „не допустити до українізування української церкви на українській землі", то мусить бути хтось, що тої українізації бажає, за неї бореться і її проводить.

Так! Це роблять власне ті православні Українці під Польщею, що з діяльністю московського митрополита не погоджуються, на кожному кроці поборюють московські впливи і ступнево їх усувають з церкви. Цей процес не є такий легкий, як могло би здаватись. Одначе за короткий час православні Українці під Польщею перевели українізацію в десятках парохій і на тім не зупиняються, але постійно йдуть уперед.

Інша річ: залежність від влади. Та залежність від польської влади є страшним зломом для всяких українських церковних угрупувань у Польщі, чи вони православні, чи унійтські. Залежність правна, залежність матеріяльна. І унійтський і православний епископат та духовенство отримують платні з польської державної каси. Церква залежна від держави; священики ведуть реєстри хрещених, що їх опісля влада вживає при всякій потребі; школи контрольовані владою; словом: ціле життя в Польщі контрольоване владою. На тім ґрунті родиться багато ренегатства, хрунівства і рабства, якого не викорінили ані унійти, ані православні.

Відділення церкви від держави булоб найкорисніше для церкви і для її очищення. Тоді церква, одна й друга, спиралась би виключно на вірних і знайшлаб у собі доволі життєвої сили й творчости; або розвалилась би. Що не гідне жити, те й не повинно існувати. Але до здійснення таких мрій далеко.

Залишається ствердити факт, що в обидвох церквах під Польщею, що складаються з вірних Українців, до цього часу не знайшлось церковного достойника, що міг би дорівнати бельгійському кардиналови Мерсіє. Він ані не витав представників чужої, займаницької влади, ані гимнів ворожої держави не казав співати, але відкрито і сміло виступав проти ворога й таврував його жорстокість. (А Німці далеко не такі жорстокі, як Поляки).

Отже треба хіба побажати щоби провід як унійтської так і православної церкви йшов за світлими прикладами осуджування насильства й зла та боротьби з ними, яких так багато і в самого Ісуса Христа, як і в мучеників за християнство, в отців церкви й у великих духовних провідників, що їх імена записалися світло в історії.

Але винувати православних Українців за роботу московського митрополита, підкидати їм неоправданий закид, що вони теж „плазуни", це, щонайменше, не до речі.

о. Іван Гундяк.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ В ТУРЕЧЧИНІ

В 1927 році в Царгороді злучилися дві українські організації в одну. Перша з них це був Ініціятивний Гурток для обєднання Українців в Туреччині під проводом сот. Миколи Забіла, друга — Царгородська Рада. Злучені організації склали „Українську Громаду в Туреччині". Метою Громади, як звичайно це ставиться в таких організаціях, є допомога членам і акція в користь України. Було лиш одно гасло: „За Рідний Край!" Таким чином вона стала аполітичною, загально-національною, самостійницькою, нелегальною організацією.

Громада складається виключно з Українців православної віри, які тимчасом перебувають у Туреччині. Чергові збори Громади складаються з президії і представників від українських земель: Чернігівщини, Полтавщини, Харківщини, Запоріжжя (Катеринославщини), Чорноморщини, Таврії з Кримом, Херсонщини, Київщини, Поділля та Волині. Їх вибирається на один рік по одному від кожного землецтва на їх загальних зборах. Чергові зібрання Громади відбуваються кожного місяця і на них вирішуються біжучі справи на припоручення президії або на заяву членів. Громада від перших початків шукала звязків з централями українських організацій на еміграції, добре розуміючи засаду „В єдности сила". Випадково прислані українські газети з Америки, Канади, а потім з Галичини звязали Громаду з деякими еміґрантськими угрупуваннями. Стала надходити преса й література, в Громаді почали виявлятися симпатії до напрямків, репрезентованих у газетах та журналах, але це не розбило її єдности. В Туреччині серед Українців панує тверде переконання, що розбиття нашої цілої еміграції на окремі угрупування з ворожими виявами до всіх інших тільки ослаблюб фронт проти головних ворогів України. Тому тут люди, що тримають у руках керму та дають напрям усій Громаді, поборюють усіми засобами спроби до розбиття Громади на якісь купки Українців, що з собою ворогують. І ні одна централя не підтримувала Громади (ні У. Н. Р., ні ОУН) і лише Гетьманська Управа, на велике здивування Громади, нею заінтересувалася. Коли прибув до Туреччини представник УНР, то він навіть ворожо віднісся до Громади і не то що не поміг їй, але ще й багато напсував. На щастя для нього самого, він опісля попавсь у дім божевільних.

ОУН робила спроби порозуміння з Громадою, але, крім присилання преси нема ніякого звязку. Гетьманська Управа й гетьманські організації, бувало зовсім несподівано для самих громадян, давали моральну підтримку й нераз оборону землякам у Туреччині в тому часі, коли Українцям ще грозили висилкою, забороною праці тощо. Тому симпатії громадян до гетьманського руху значно зростають. Та всі ці зміни симпатій до якогонебудь угрупування не порушують єдности ані не вносять заколоту в Громаді, що існує в важких умовинах. З преси дістає Громада українські органи з цілого світа, включаючи й американські газети, і часопис з Манджурії.

Діяльність Громади проявляється в уладжуванню у своїй сімі свят-річниць, академій, панахид. Коли прибув представник УНР, то вперше за існування Громади не відправлено панахиди за бл. п. отамана Петлюру, бо цей представник не виявив якогось бажання її відправити, а самий улаштував якусь „громадянську" панахиду.

Біжучим питанням для Українців у Туреччині є питання приймання турецького громадянства, щоб дістати працю, бо вийшла заборона давати роботу чужинцям. Більшість членів вже майже рік не можуть працювати і не знають, як перебитися. А ще серед громадян є люди сімейні. Особливо чомусь то байдуже відношення до Громади т. зв. „Головної Еміґрантської Ради", котра так багато обіцює еміґрантам у своїх обіжниках та конференціях. Отже вже рік бідують Українці в Туреччині, а чи чутав про це хто з наших земляків? А добре булоб, щоб наші земляки звернулися до турецьких амбасадорів з домаганням дати працю Українцям у Туреччині.

Оце й прохання до заморських Українців, щоб вони вжили свого впливу та дали своїм землякам у Туреччині таку моральну допомогу, яка сталаб їм у пригоді, бо вони таки страшенно бідують. А цієї помочі не забудуть ті земляки, що вратуються від голодової нужди.

Оглядач.

Злобна.

— Вчера в парку хотів мене якийсь незнайомий поцілувати; я так страшно бігла!

— І що, дігнала його?

Павло Буркан.

КАСЬКА І ПРИСЬКА

(Оповідання).

(5)

Приська то блідла, то паленіла; то горячо робилось їй, то дрожала з зимна. Парох говорив далі:

— Перед хвилею ішов туди жандарм, щоби піймати злодія, що в лісі крав дрова. Мене кортить закликати його і сказати йому:

— Лиши злодія в спокою! Може маєш спіймати якого палія, або убийника? І такого лиши. Нині ходи до мене і возьми Приську, бо вона з розмислом хоче мордувати; щей свого пароха хоче купити, щоби був катом!

Приська потупила очі в землю, переступала з ноги на ногу.

— Так, моя дитино, — парох тягнув далі. — Каська була у мене... Була. Дала мені на три служби за душу своєї небіжки мами...

Приська закрила лице запаском і як пяна непевним кроком пустилася до дверей. Парох вхопив її за руку, задержав і сказав лагідно:

— Чи ти, дівчино, це не чула, що на милування нема силування? Як парубок не хоче тебе, то який він тобі буде муж, як з тобою ожениться тільки тому, бо не міг дістати любої дівчини?

— Та нехай вже бере собі ту Каську, як справді любить її! — хлипаючи відповіла. — Я не хочу такого, що у двох кохається.

— Отсе було розумне слово. Бачу, ти прийшла до розуму, отямилася. Іди в мирі і більше не согрішай!

Ідучи до хати, Приська переходила попри велику купу смеречини, яку Семань вже нині нарубав. Вона підійшла до тої купи. Почула якісь перешіпти по тім боці. Стала наслухувати і почула:

— Мусиш покластися. Ще не любиш і не полюбиш жадної іншої!

Приська пізнала голос Каськи.

— Ага! — відповів мужеський гоолс.

— Жадної! — Знов забалакала Каська.. — На цілім світі жадної! До смерти жадної!

— Сего я тобі не годен обіцяти.

— А то чому?.

— Бо я не годен би додержати слова.

— То забожися, що не будеш балакати з Приською, ані дивитися на неї.

— Та як?! Живу з нею під одним дахом, з нею мушу на приказ господаря робити нераз одну роботу, і не балакати з нею, не подивитися на неї?

— То забожися, що іншої не будеш любити, як лиш мене. Обіцяй мені, так як при церковнім престолі!

— То купа смеречини, не святий престол. Не годиться перед таким божитися. І я ще не думаю женитися. Хочу ще якийсь час мати волю і веселитися, з ким прийде мені охота!

— Ти добрий нумер! Нині маєш охоту веселитися зі мною, завтра може тобі прийти охота до Приськи!

— А чомуж би ні? Щоби тільки хотіла...

— Ти поганець, ти!

— Як тобі не подобалося, то на милування нема силування.

— Семаню! Поганий хлопче. Кохання моє! Будь ти найгірший, то я не покину тебе і тебе не пущу, іншій не дам!

Бідній Присьці закрутилася голова. Вже не хотіла далі слухати. Пішла в ліс і блудила по лісі, сама не знаючи чого. До хати прийшла аж в полудне.

(Конець буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Член відділу 229. у Скрентоні. — Діти, що родилися в Америці, є американськими горожанами без огляду на те, чи їх батько є американським горожанином, чи ні. Хто два рази „спізнився апелювати по горожанські папери", най пробує втрете; що зробить уряд, залежить від того, як саме він „спізнився".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВЕЛІ ФОЛС, Р. АЙ.

З подружого ювилею на боєву акцію.

Браття й сестри подружа Анни й Семка Кравця святкували 21. липня ц. р. 25-ліття їх подружого життя. Гром. Тома Стойко згадав за минуле соленізантів і побажав їм усього добра. При тім згадав за недолю рідного краю і просив присутних гостей за складку на боєві цілі. Зложили: Анна й Семко Кравець 2 дол., П. Бенковський 2 дол.; Й. Горичка, Т. Стойко, Анна Перешлюга, Павлина Пачіс по 50 ц.; Олена Сосік, Стефан Тітик, Анна Кульчицька, Марія Романишин, Людвіна Швець по 25 ц.; разом $7.36. Гроші пішли через Обєднання.

П. Бенковський.

У школі.

Учитель: Цвібельдуфт, уважай! З переду маю північ, з лівого боку захід, з правого схід, а що маю з заду?

Цвібельдуфт: Ой, я сі стидаю сказати, пан професор!

Тонкі стіни.

— Як подобається вам нове помешкання?

— Дуже добре. Тільки наші сусіди чують усе, що ми говоримо.

— Треба дати грубші тапети.

— Ні, це не буде добре, бо ми не будемо чути, що говорять сусіди.

На годині природи.

Учитель: Дропка, ти осел! Ти не знаєш, що як я викладаю про малпу, то маєш дивитися на мене, а не до вікна?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

UKRAINIAN WEEKLY

(Concluded)

THE PEN PAL COLUMN

Sorry such a long time has been taken in getting this Column in print, but the letters haven't been coming in steadily and I had to wait a long time before I received enough for a Column. Summer always did make people rather slow in doing things, however, and I suppose it always will. But for the sake of the Column's survival, I wish more of you would write in for Pen Pals. Even if you have already had your name listed as a Pen Pal you may have it published again and again, all depending on the number of correspondents you wish to secure.

Some persons, incidentally, are under the impression that advertising can be done in this Column, as evidenced by a communication which came into my hands only recently. The letter requested that I advertise books, magazines, and other reading material in this Column so that interested readers may write to the advertiser and make purchases. I wish to take this opportunity to explain that this Column has only one purpose, and that is to get Ukrainian boys and girls interested in each other via correspondence. So far this Column has done admirably and it will continue to do so providing the readers remain interested. Absolutely no advertising of any description will appear in this Column now or hereafter and all Pen Pals are cautioned against any questionable mail that they may receive after their names and addresses have appeared here. The chain letter started by the Detroit Committee of the Ukrainian Youth's League of North America, being a publicity scheme is hereby approved, and any one receiving a copy of this letter can rest assured that it is not questionable.

Here is a list of this month's Pen Pals. They're all waiting to hear from some interested Ukrainian, so get out that bottle of ink and a good pen and start writing.

STEPHEN SHUDLICK, 103 South East St. Sayre, Pa., is 5 ft. 5 in. tall, weighs 128 lbs., has brown hair and brown eyes. Steve, who is interested in sports, owuld like to hear from both the boys and the girls. Age 14.

Miss GERALDINE MOLHOLSKY, 308 Eureka Ave., Herkimer, N. Y., is 5 ft. 3 in. tall, has brown hair and blue eyes. Geraldine, who is a Ukrainian, is a freshman at Herkimer High School. She would like to hear from boys and girls from all over the United States. She is a stamp collector. Geraldine expects to receive many letters so don't disappoint her. Age 15½.

Miss EVA SCHUSCO, 101 Tioga St., Sayre, Pa., is 5 ft. 3 in. tall, weighs 112 lbs., has blonde hair and brown eyes. Eva is member of St. Mary's Society. She loves to write letters and also likes dancing, music and practically all outdoor sports. She guarantees to answer all letters and says: "Won't everyone answer my S. O. S.? Please?" Age 16.

Miss ZONNY KOZAREWICZ, 230 Perry St., Herkimer, N. Y., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 110 lbs., has brown hair and blue eyes. Zonny, who is a sophomore at Herkimer High School, likes dancing, movies and sports. She would like to hear from all Ukrainian boys and girls. Zonny promises to answer all letters and will exchange snapshots. Age 16.

FRANK MURDOCK, 642 South Cascade St., New Castle, Pa., is 5 ft. 9 in. tall, weighs 145 lbs., has brown hair and brown eyes. Frank enjoys all sports and also likes dancing. Frank says that there aren't any Ukrainian clubs in New Castle. He would enjoy hearing from all Ukrainian boys and girls, especially the latter. Frank will exchange snapshots. Age 17.

Miss HELEN REVUTSKI, 24 Grove Ave., Woodbridge, N. J., is 5 ft. 5in tall, weighs 110 lbs. and has brunette hair. Helen loves dancing and enjoys all sports. She is a graduate of the Woodbridge High School. Helen will appreciate letters from both sexes and promises to answer all letters. Age 17.

Miss ROSELLA GALANDZY, Walcott Road, Framingham, Mass., reports that there are very few Ukrainian people in her town. Rosella is 5 ft. 8 in. tall, weighs 138 lbs., has brown eyes and brown hair. She is interested in artistic work of all kind and also likes dancing. Rosella attended Framingham High School for three years but didn't finish her last year because of the departure of her mother. You can imagine how lonely Rosella must be. Incidentally, Rosella was a cheerleader when she attended high school; she has been referred to as "Happy-Go-Lucky" and "All-American Girl". Rosella promises to answer all letters as she likes to write. She will exchange photographs with the first three Pen Pals who write to her. Age 19.

ANDREW DOBRYWODA, c/o Gross, 4811 18th Ave., Brooklyn, N. Y., wishes to inform his correspondents of his new address, which is given here. Andrew would like to meet personally all the Ukrainian boys and girls living in Brooklyn and New York City, so all of you who wish to meet him personally had better get in touch with him. Andrew, who is from Woonsocket, R. I., is working at Coney Island at present. He is 5 ft. 6 in. tall, weighs 147 lbs., has dark brown hair and brown eyes. Age 21.

Miss ELSIE HANZDON, P. O. Box 72, Carreja Ave., Iselin, N. J., is 5 ft. 4 in. tall, weighs 112 lbs., has blonde hair and hazel eyes. Elsie would like to correspond with both the boys and the girls. She is interested in all sports and is a sophomore at high school.

That's all for this Column, folks. Perhaps there will be more names in the next Column, but that depends entirely upon the reader. If you want Pen Pals simply send your name, address, description, etc., on a post card or by letter, and I will have it appear in the Column. All cards and letters are promptly answered so don't hesitate to write. Send all communications pertaining to The Pen Pal Column to the name and address given below. I do not act as an intermediary between Pen Pals and any person desiring to write to a Pen Pal listed above must write directly to that Pen Pal's address.

THEODORE LUTWINIAK,
81-83, Grand Street,
Jersey City, N. J.

ШЕВЧЕНКО І НАША ПРЕСА.

Найкращі виїмки з роковинних статтей:

„Новий Час":

На протязі 120 років клонили голову перед тим Ґенієм, що вказав нам шлях до Обітованої Землі й „на сторожі його поставив Слово". Тарас Шевченко був тим, якого голос до нині лунає по всіх тих закутинах нашої широкої землі, до яких доходить наш часопис...

„Діло":

Становище наше до нашого найбільшого національного поета зазначували ми вже нераз. Тарас Шевченко заступав ціле своє життя ту саму загально-національну і демократичну думку, на сторожі якої стояв і наш часопис. І напевне, колиб покійний був жив до нині, то стояв би в рядах Українського Національно-Демократичного Обєднання.

„Громадський Голос":

Українські хлопи-радикали! Тямте, що першим правдивим радикалом був Тарас Шевченко. Він не тільки не цурався хлопської шапки і кожуха, але і ввесь час боровся з панами і попами, щоб здобути землю для трудящого народу. Тому всі, як один, вступайте в члени одинокої партії, що боронить інтересів селянства — нашої радикальної партії! Бо як співав наш поет: —

Реве та стогне Дніпр широкий!

„Нова Зоря":

Ніхто не може заперечити поетичного таланту Тарасови Шевченкови. Але цього мало. Хоч сам поет мав багато разів нагоду зустрічатися з правдивими католиками і навіть з ними дружив, не скористав він з нагоди і не перейшов до Католицької Церкви. Але це до певної міри оправдане тим, що тоді ще не було католицької преси, а зосібна „Нової Зорі".

„Вістник":

Непереможний психобіольоґічний ґін, проявлений у стремлінні тих великих ґеніїв, що своєю динамічною акустикою душі такого Цервантеса, Санчо Панса, Іґнатія Льойолі та Кортеза Кумульоє з конкістадорами і великими панами Ренесансу заключається в тому гедоністичному націоналізмі, що висловився у завершаючім гаслі.

„Жінка":

Перший Український Жіночий Конґрес, що відбувся у Станиславові минулого року, виказав, що від часу, коли Шевченко писав свої твори, жінка дійшла завдяки тому до такої великої свідомости, що не треба лякатись, щоб сучасна жінка опинилась у такій важкій ситуації, як Шевченкова Катерина. Зорґанізована жінка, що є нині головою родини, навіть коли не є замужна, знає, що таке свідоме материнство.

Незбитий доказ.

Вона: Пропало нам одно столове накриття; це мусів забрати твій приятель, якого ти вчора гостив на обіді.

Чоловік: Як тобі таке може прийти до голови, що то саме він?

Вона: Ну, ясно! Як він відходив, то сказав, що буде мати гарний спомин з нашої гостини.

Солідні котлети.

— Пане господарю, — кличе якийсь гість у залізничому буфеті. — Ваші діти бавляться тими зимними котлетами, що стояли на буфеті...

— Дурниця! Нічого котлетам не станеться. Вони бавляться вже ними третій день.

Зичливий.

Помер екзекутор і серед урядовців оголошено грошеву збірку на вінок. Один з наших „урядовців", що замітає в старостві, обіцює дати 5 злотих. Коли прийшло до збірки, він витягає 10 злотих і дає.

— Чи вам видати? — питають його.

— Ні, — каже той, — затримайте і поховайте ще другого екзекутора.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (90)

Обережно посувався Тарзан до великих дверей. Вони без шелесту відчинились до середини. В отворі він приставнув на хвилину і слухав. Із середини розносився задих горилів і дивний задих людини, а це його бентежило. Та він ані не бачив, ані не завважав ніякого знаку життя.

Коли його очі призвичаїлися до темряви, тоді він завважав, що стоїть у півкулистім притворі, а з нього розходились аж шість дверей. Він пробував відчинити одні по одних, але всі були замкнені. Лиш одні відчинились і ті впровадили його на сходи. Тарзан почав сходити вниз, пробуючи наперед дотиком упевнитися, що він ступає безпечно.

На самому низу сходів знову двері замкнули йому дальшу дорогу. Але дотиком руки він намацав клямку. Він її підніс і відчинив двері. Тоді він зачув присутність жінки! Тарзан увійшов в середину і пустив двері. Вони замкнулися з лагідним тріскотом!

Швидким відчуттям на лад дикого звіра наш пан джунглів зрозумів, що він попався в лапку. В темноті він пігнав до дверей назад і шукав клямки, але його пальці намацали лише гладку поверхню. Він пізнав, що запечатаний у темнім льоху.